

27 kwietnia 1792

Zawiązanie konfederacji targowickiej

W Petersburgu, w porozumieniu z carycą Katarzyną II, trzech magnaci – Franciszek Ksawery Branicki, Seweryn Rzewuski i Stanisław Szczęśny Potocki – potajemnie zawiązali konfederację w celu obalenia Konstytucji 3 maja i przywrócenia „starego ustroju Rzeczypospolitej” przy zbrojnym wsparciu armii rosyjskiej.

Konfederacja, spisana pod dyktando rosyjskiego generała Wasyla Popowa, została oficjalnie ogłoszona pod fałszywą datą 14 maja 1792 r. w pogranicznym miasteczku Targowica na Ukrainie, w południowo-wschodniej Rzeczypospolitej.

Imperatorowa Wszechrosji zyskała wygodny pretekst do akcji militarnej przeciwko Polsce i kolejnego rozbioru jej ziem. 18 maja 1792 r. stutysięczna armia rosyjska wtargnęła w granice Rzeczypospolitej. Rozpoczęła się trzymiesięczna wojna w obronie Konstytucji 3 maja i suwerenności państwowej. Pomimo dwukrotnej przewagi agresora wojsko polskie stawiało skuteczny opór. Król Stanisław August Poniatowski, przynaglany przez Katarzynę II i za radą swoich współpracowników, naiwnie wierząc w zachowanie przez Rosję integralności ziem polskich i ocalenie przynajmniej części reform Sejmu Wielkiego, 24 lipca 1792 r. przystąpił do konfederacji i nakazał zaprzestanie walk.

Targowica stała się w Polsce **symbolem zdrady narodowej**.

Kopia.

Stanisław August etc: —

Upatrując środek najskuteczniejszy do zabezpieczenia całosci Krainy
y losu Rzeczypospolitey w tym, abyśmy do Aktu Konfederacyi w Tar-
gowie uuzynionego, Powaga, y interesowaniem się Najjasniej-
szej Imperatorskiej Casy Ruskiej zawziętego tężyli się; po-
wołni Radom y życzeniemi tej Monarchii, tudzież Cywolskiej
troskliwością w kierowaniu we wszelkich okolicznościach starani
naszych ku najlepszemu Dobru Kraiowemu powodowani,
do Diety wzyż wzniakhowanej Konfederacyi z Woyjskiem
Rzeczypltey przytymujemy. — Działo się w Warszawie dn. 24.
lipca 1792. Roku. —

Akces króla Stanisława Augusta Poniatowskiego do konfederacji targowickiej.

W czasie insurekcji kościuszkowskiej, 9 maja 1794 r. w Warszawie sąd powstańczy skazał zdrajców z Targowicy na śmierć przez powieszenie. Egzekucji dokonano publicznie na Rynku Starego Miasta. Na targowiczanych, którzy zdołali uciec, wyrok wykonano symbolicznie, wieszając na szubienicy ich portrety lub tablice z nazwiskami.

Wieszanie zdrajców, mal. Jan Piotr Norblin.

Źródło ilustracji: Wikimedia Commons.

Opracowała Elżbieta Łukaszewska